

mgr KAROLINA FARIN
 Centralny Instytut Ochrony Pracy
 – Państwowy Instytut Badawczy

Bezpieczeństwo pracy w fotografii

Pracę można utrwalić na fotografii, co czasami ma dalsze skutki. Fotograf Lewis Hine, dokumentując pracę dzieci w fabrykach, młynach i kopalniach Stanów Zjednoczonych początku XX wieku pomógł Krajowemu Komitetowi ds. Dzieci Przymuszanych do Pracy w zainicjowaniu publicznej dyskusji na temat warunków pracy nieletnich w Ameryce. Przyczyniło się to do poprawy sytuacji młodocianych pracowników. Obecnie fotografia również wykorzystywana bywa do promocji problematyki zdrowia i bezpieczeństwa w miejscu pracy. Przykładem tego jest konkurs fotograficzny zorganizowany przez Europejską Agencję Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy.

Safety at work in photography

It is possible to photograph work, which sometimes has further implications. The photographer Lewis Hine documented child labor in factories, mills and mines in the USA in the first half of the 20th century and in this way helped the National Child Labor Committee initiate a discussion on the working conditions of children in America. This contributed to the improvement in the situation of young workers. Nowadays photography is also used to promote issues concerning health and safety at work. A photo competition of the European Agency for Safety and Health at Work is an example.

Fot. Lewis W. Hine, Lincolnton, North Carolina

Choć historia fotografii sięga XIX wieku, sztuka ta wcale nie odchodzi w zapomnienie. Jest obecna w codziennym życiu, dokumentuje, ilustruje, staje się pamiątką o wartości sentymentalnej dla jej posiadacza. Fotografia utrwala sekundę czyjegoś życia, zaistniałe okoliczności. Dobrze wykonana, ma dużą siłę oddziaływania na naszą wrażliwość, poczucie piękna. Dobór tematyki pokazanej na zdjęciu jest również istotny. O kwestiach wymagających zmian i ulepszeń, takich, które potrzebują nagłośnienia, można nie tylko pisać – można je zilustrować.

Bezpieczeństwo pracy to pozornie bardzo pragmatyczna dziedzina życia, nie oznacza to jednak, że obszary będące domeną artystów, w tym fotografów, nie mają z tą sferą naszej codzienności nic wspólnego. Do utrwalenia na zdjęciu pracy i warunków jej wykonywania można podejść różnorodnie – mogą to być obrazy odzwierciedlające rzeczywistość, pokazujące np. trudne warunki, w jakich przyszło wykonywać zajęcia zarobkowe; mogą to być również impresje na temat pracy, w których fotografie są artystycznym wyrazem tego, co kojarzy się autorom z bezpieczeństwem w miejscu pracy.

Siła oddziaływania obrazu jest wielka. Jednym z pierwszych zakrojonych na szeroką skalę przykładów wykorzystania fotografii w celu poruszenia opinii publicznej i dokonania pewnych zmian w środowisku pracy była na początku XX stulecia działalność Krajowego Komitetu ds. Dzieci Przymuszanych do Pracy (National Child Labour Committee – NCLC), utworzonego w 1904 roku w Nowym Jorku.

Rewolucja przemysłowa przypadająca na drugą połowę XIX i początek XX w. niosła za sobą zapotrzebowanie na dużą liczbę pracowników niewykwalifikowanych. Dzieci, wcześniej wykorzystywane do pomocy przy pracy w gospodarstwach chłopskich, stały się również tanią siłą roboczą ery przemysłu. Rzesze chłopów, pozbawionych perspektyw na wsi, przenosiły się do miast w poszukiwaniu pracy, tworząc nową klasę robotniczą. Warunki bytowe robotników okazywały się często niewiele lepsze od wcześniejszej egzystencji na wsi, a ich zarobki były tak niskie, że w celu wspomoczenia rodzinnego budżetu wysyłali do pracy swoje dzieci. Proceder zatrudniania nieletnich osiągnął masową skalę. Z amerykańskich danych wynikało, że w Stanach Zjednoczonych w 1890 r. liczba dzieci poniżej 15 roku życia pracujących w przemyśle wynosiła około

1,5 mln, natomiast w roku 1910 – już 2 mln*. Ciężka praca od tak młodego wieku prowadziła do powstawania problemów zdrowotnych wśród pracujących dzieci, m.in. niedowagi, karłowatości, skrzywień kręgosłupa. Nieletni zapadali również na choroby związane ze środowiskiem pracy, w jakim przebywali – takie jak gruźlica czy bronchit. Z powodu psychicznego i fizycznego przemęczenia, wywołanego wielogodzinną, ciężką pracą odsetek wypadków przy pracy wśród dzieci był bardzo wysoki.

Ta zatrważająca sytuacja skłoniła grupę amerykańskich postępowych reformatorów do utworzenia wspomnianego już Krajowego Komitetu ds. Dzieci Przymuszanych do Pracy. Misja organizacji (na podstawie Aktu Kongresu Stanów Zjednoczonych wydanego w 1907 r.) polegała na promowaniu praw, świadomości, godności, dobrostanu i edukacji dzieci i młodzieży w odniesieniu do warunków ich pracy. Aby pokazać skalę problemu, jaką było zatrudnianie dzieci, Komitet przedstawiał związane z nim statystyki, urządzał wystawy fotografii przedstawiające młodocianych, wykonujących nieodpowiednie dla ich wieku i możliwości prace.

* <http://www.kentlaw.edu/ilhs/hine.htm>

Praca na farmie, Comanche County, Oklahoma

Praca na farmie, Fort Collins, Colorado

Osobą wspomagającą w tych działaniach Komitet był Lewis Hine – fotograf, który porzucił pracę nauczyciela i podróżując po USA dokumentował warunki pracy, z jakimi mieli do czynienia młodociani we wszystkich sektorach przemysłu. Ze zdjęć Hine'a spoglądają umorusane twarze małych górników, którzy dopiero co wyszli na powierzchnię z kopalni, na pierwszy plan wysuwają się zaciekawione twarze drobnych istot wprawiających w ruch kilkakrotnie od nich większe urządzenia w wielkich halach fabrycznych czy młynach. Fotograf często używał podstępów, chcąc pokazać realia, w jakich przyszło pracować nieletnim. Nadzorującym i kierownikom fabryk opowiadał na przykład, że interesują go maszyny i to o ich zdjęcia mu chodzi, chociaż w rzeczywistości w centrum jego uwagi były obsługujące maszynę dzieci. Wykonane fotografie Hine starał się uzupełnić dokładnymi informacjami i liczbami. Pod różnymi pretekstami przeprowadzał z dziećmi wywiady, a uzyskane informacje skrętnie zapisywał.

Lewis Hine definiował dobre zdjęcie jako reprodukcję impresji fotografa, który pragnie przekazać innym to, co udało mu się zaobserwować. Zdając sobie sprawę, że jego fotografie są subiektywne, opisywał swoją pracę jako "fotointerpretację". Wierzył, że ludzie, którzy dostrzegą i zrozumieją okrucieństwo pracy wykonywanej przez dzieci, będą domagać się zmiany prawa, które sankcjonuje taki stan rzeczy.

Dzięki upowszechnianiu jego prac w latach 1910-1920 Krajowy Komitet ds. Dzieci Przymuszanych do Pracy działał na rzecz wprowadzenia stanowego i federalnego prawodawstwa zakazującego większości form dziecięcej pracy, a także promował wprowadzenie edukacji we wszystkich stanach. W 1916 r. Kongres Stanów Zjednoczonych przyjął ustawę ustanawiającą następujące standardy pracy dzieci (tzw. Keating-Owens Act): minimalny wiek podjęcia pracy – 14 lat w pracy przy produkcji i 16 lat przy pracy w kopalni, maksymalnie ośmiodzinny dzień pracy, zakaz pracy nocnej dla pracowników poniżej 16 roku życia, obowią-

zek udokumentowania wieku pracowników. Niestety, regulacje te zostały później uznane za niekonstytucyjne. Działania ograniczające pracę dzieci przyniosły wyraźne efekty dopiero wówczas, kiedy w Ameryce zapanowały czasy Nowego Ładu, tj. w latach 30. XX w., jednak już do roku 1920 liczba pracujących nieletnich spadła o połowę, do stanu z 1910 r.

Lewis Hine, współpracując z Krajowym Komitetem ds. Dzieci Przymuszanych do Pracy, działał na rzecz pewnej idei, chciał zmienić ten fragment rzeczywistości, na który mógł mieć wpływ dzięki tworzonej przez siebie dokumentacji. Poza funkcją dokumentującą jego pracę dostrzeżono również artystyczny geniusz autora. Hine do dziś uznawany jest za jednego z pierwszych mistrzów amerykańskiej (ale i światowej) fotografii. Jego obrazy pracujących w zatrważających warunkach dzieci wstrząsnęły amerykańską świadomością i w efekcie miały wpływ na zmianę ówczesnego prawa pracy.

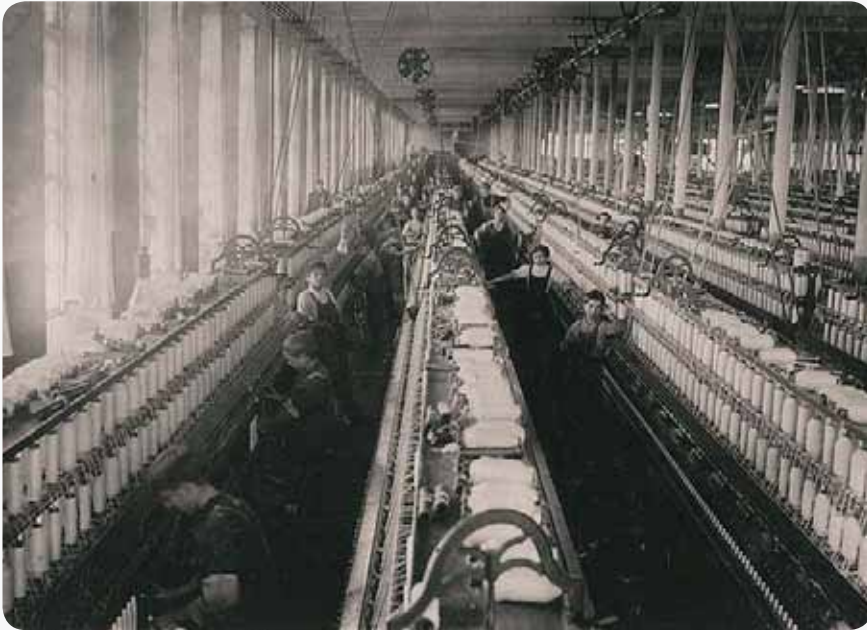
W 1985 r. komitet, w którego misję włączył się Hine, ustanowił nagrodę jego imienia, ho-

Macon, Georgia

Zakłady tkackie, London, Tennessee

Zdjęcie wykonane w Fall River, Massachusetts

Młody kierowca w kopalni węgla kamiennego, Brown, West Virginia

norującą działania na rzecz dzieci i młodzieży (*Lewis Hine Awards for Service to Children and outh*). Nagroda ta stała się stałą i rozpoznawalną na poziomie całych Stanów Zjednoczonych częścią programu Krajowego Komitetu ds. Dzieci Przymuszanych do Pracy.

Działania wspierające poprawę warunków dziecięcej pracy sprzed stulecia to tylko jeden z wielu przykładów, jak fotografia może wpływać na poprawę standardów pracy. Przekaz wizualny pozostaje do dzisiaj narzędziem promującym działania na rzecz tworzenia zdrowego i bezpiecznego środowiska pracy. W porównaniu z czasami Lewisa Hine'a zjawisko fotografowania stało się obecnie bardzo powszechne. Działająca od połowy lat 90. Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy od 2009 r. również wykorzystuje ten środek do swoich celów: wtedy właśnie Agencja ogłosiła konkurs fotograficzny na temat bezpieczeństwa w miejscu pracy pod hasłem „Jaki jest twój obraz bezpieczeństwa i zdrowia w miejscu pracy”. Na konkurs, przeprowadzony we wszystkich krajach Unii Europejskiej zgłoszonych zostało 1670 prac. Zadanie sfotografowania bezpiecznej pracy adresowane było zarówno

do profesjonalistów jak i amatorów. Od 9 maja do 15 sierpnia 2009 r. do komisji oceniającej spływały prace konkursowe. Międzynarodowe jury złożone z takich fotografów, jak Mertxe Alarcón, Clemente Bernad, Miguel Ángel Gaüeca i Ambroise Tézenas i eksperta ds. komunikacji w dziedzinie bhp – Petera Rimmera wybrało najlepsze fotografie. Główną nagrodę zdobyło zdjęcie maltańskiego fotografa Christophera Azzopardi pt. „Pszczelarz” (fot.).

Fotografie konkursowe w dużej mierze są impresjami na temat warunków pracy – ciekawymi, czasami zabawnymi, jak fotografia pt. „Praca biurowa” autorstwa Michela Wideniusa ze Szwecji (fot.). Takie było zamierzenie twórców konkursu – za pomocą pomysłowych i artystycznie wartościowych fotografii zaprezentować tematykę bezpiecznej pracy. Nagrodzone w konkursie prace, reprodukowane w formie kalendarza i widokówek, krążą obecnie po Europie, upowszechniane przez Europejską Agencję Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy i z pewnością są godne uwagi.

Także w Polsce sztuka rejestrowania fragmentów rzeczywistości za pomocą aparatu nie zanika. Centralny Instytut Ochrony Pracy

– Państwowy Instytut Badawczy od kilku lat organizuje konkursy fotograficzne: w latach 2008 i 2009 przeprowadzane były pod hasłem „Ryzykowne zachowania w miejscu pracy”. W roku obecnym zorganizowany zostanie konkurs pt. „Bezpieczeństwo pracy w obiektywie”.

Fotografia to potężna broń i dobrze się składa, że można ją wykorzystać do utrwalenia warunków, w jakich przychodzi ludziom pracować, dzięki czemu łatwiej czasem dostrzec, co wymaga zmian.

ŹRÓDŁA:

- *Biography of Lewis Hine*, <http://www.photocollect.com/bios/hine.html>
- *The History Place. Child labor in America 1908-1912. Photographs of Lewis W. Hine*, <http://www.historyplace.com/unitedstates/childlabor/>
- *The Photographs of Lewis Hine: Documentation of Child Labor*, <http://www.kentlaw.edu/ilhs/hine.htm>
- *Lewis Hine*, Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/Lewis_Hine
- *National Child Labor Committee*, <http://www.nationalchildlabor.org/>
- *Child Labor in U.S. History*, http://www.continuetolearn.uiowa.edu/laborctr/child_labor/about/us_history.html
- *Jaki jest twój obraz bezpieczeństwa i zdrowia w miejscu pracy? Europejski konkurs fotograficzny*, http://www.osha-photocompetition.eu/home_pl.html

Zdjęcia (czarno-białe) autorstwa Lewisa Hine'a opublikowane dzięki uprzejmości the History Place (Historyplace.com), zdjęcia (kolorowe) Christophera Azzopardi i Michela Wideniusa nagrodzone w konkursie „Jaki jest twój obraz bezpieczeństwa i zdrowia w miejscu pracy?” – dzięki uprzejmości Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy.

Ch. Azzopardi – Pszczelarz

M. Widenius – Praca biurowa